

mu več obresti donašali, kakor so hranilničini in bi se tudi glavica pomnožila. — Po tajnikovem poročilu, da je Matica do zdaj 40 zvezkov knjig dobila v dar, zbor naposled ukrene, da se po „Novicah“ razglasijo vsi tisti gospodje, kateri so „Matici“ poklonili knjige, s dostavkom, ktere knjige je kdo podaril. — Radostno se je sprejelo pismo prevzvišenega gospoda škofa Strossmajer-a, v katerem se mecên jugoslavenski s temi besedami zahvaljuje za poslani „Koledar“: „Slavnemu odboru slovenske Matice v Ljubljani! Primiv poslani mi velekrasni Koledarček za leto 1865. leto, što no ga je Slovenska Matica na svetlo dala, ovim na tom daru najtopliju svoju zahvalnost izjavlujem i želim, da domorodni taj zavod, u svakoju struci, narodu slovenskomu plodonosan bude i u njem sve to većma luč prosvjete širi. Primate, gospodo, izraz moga visokoga štovanja, kojim ostajem

Vam srcdem oddan

Strossmajer, škof.“

U Djakovu dne 1. siečnja 1865.

Národní običaji.

Koledva.

Iz Gologorice v Istri. *)

Najprvo zovejo kolejani gospodara po imenu trikrat; kadar jim se oglasi, ga prosijo dopuščenja, da po starej navadi smejo na njegovih poštenih vratih pesem peti Bogu v čast. Pojó pa potem tako:

Bog se rodi Vitleome, ¹⁾
Vitleome tujem dome,
Tujem dome Jud' nem dome;
Kde su gradi Izraelski,
Kde su kuće Davidovske.
Tako gradu ime biše,
Kako sveto pero piše.
Na ravninah Vitleomskih,
Na pašišćah Davidovskih,
Tri ovčice redom pasu,
Tri pastirci na stan stahu; ²⁾
Jedan angel z neba steče,
I pastirom tako reče;
O pastiri, pastirići!
Hod'te, hod'te pohoditi,
Vaše štal'ce ter viditi,
Čete vidit Boga mlada,
Kega j' Deva porodila,
V jasje ga je položila,
Travum mu postiljaše,
Listakon ga nakrivaše.
Petešić mu pripevaše,
Kokošica prestiljaše,
Volak mu stid ³⁾ odganjaše,
Veslak mu se priklanjaše,
Mula mu se narugaše;

Marija ju proklinjaše,
Da poroda neimaše.
Sada skoti ⁴⁾ Boga znaju,
A grešniki ga neznaju.
Kam će grešnik, ter k Mariji.
O Marijo, božja mati!
Daj nam sinka tvog' gledati;
Daj nam z dobrin prebivati,
A sa zlimi nič pečati,
Hvala Bogu i Mariji,
Ki nam daše dobro leto,
Dobro leto, rodno leto;
Stranah vino, poljah žito;
Našeh stranah dobro vino,
Turških stranah gol lozina; ⁵⁾
Našem polju gol pšenica,
Turskem polju ljulj, travulja;
Našem polju snop na snopu
Turskem polju grob na grobu.
Hvala Bogu i Mariji,
Trem božičen, i tren kraljen,
Ki su Bogu darovali
Miron zlaton i tamjanon,
I dvanajstin apostolon;
A trinajsti Sin Marijin.
Amen Isus.

¹⁾ Betlehem. ²⁾ Čeredo varovati. ³⁾ Velik mraz = o-stud-iti, studen, studenec. ⁴⁾ Živina. ⁵⁾ Divji trs.

Dopisi.

V Celoveu 1. jan. * Sinoč je bila v naši čitavnici lepa veselica, da malokdaj taka. Veselja ni bilo konca ne kraja, rekel bi, bilo je kakor v domači hiši med čisto zanimivimi in sorodnimi brati in sestrami. Sploh se tudi mora priznati, da tukajšnja čitavnica čedalje več veljave dobiva in je upanje, da se bo kmali dostojno vkrepila.

Od male Nedelje na Štaj. 1. jan. —ž— Drage „Novice“! želim vam veselo novo leto. Povem vam pa, da tudi pri nas je upati boljšega, ker se ljudstvo čedalje bolj zaveda narodnosti svoje in njenih pravic. Prva in neobhodna potreba je zdaj le, da skrbimo za naše šole in sicer za prave narodne šole. Živa potreba je, da se naše farne ljudske učilnice prestrojijo

na pravo národno podlago. Res je sicer, da imajo že tudi sedanje šole tu in tam lep razcvet in vesel napredek; al to je le samo tam, kjer so učenci marljivi in rodoljubni možje. Kjer pa učenik namesti „Učiteljskega Tovarša“, „Novic“ in drugih časnikov slovenskih v svojih prostih uricah vedno le v „Presse“ in njune pajdašice tišči, ondi imajo tudi šole malo uspeha. Nedavno sem slišal, kako je skrben oče svojemu ukaželjnemu otroku, kateri ravno zdaj hodi v 4. normalni razred, razlagal „biblische geschichte.“ Otrok sam pri sebi jecljaje pravi: „zakaj bi se tako mične in ginljive povesti, kakor Tobija itd. ne prestavile popolnoma v slovenski jezik, da bi jih potem lahko razumeli.“ Gotova resnica! Posebno, kar se tiče vero nauka, je na vsako stran napčno, da bi moral biti katekizem nemški; saj vendar nikamor ne kaže, da bi se zavoljo jezika katekizem učili! Dobro poznam več učencev, kateri so 3., nekteri tudi 4. razred dovršili, al kaj neki zdaj znajo od tega? Nemški jezik toliko umejo kakor jaz ogerskega, slovenski pa toliko, kakor tisti dan, ko so jih stariši prvokrat v šolo poslali; vsa njihova vednost obstoji v tem, da s ptujimi rogljači svoj priimek začrkati znajo! Zatoraj lepo prosimo naše slovenske zastopnike, naj v prvem deželnem zboru se potegnejo za tako važne zadeve, brez kterih narod slovenski ne more naprej. Vsi vkup pa skrbimo, da se prestrojijo ne samo v unanji obliki, ampak v notranjem djanskem življenji ljudske šole. Skrbimo, da bodo prave narodne odgojilnice, in držimo se najkrajše poti, ktera pelje k omiki, — ta pot je po vsem svetu narodni jezik. Zato šole, in šole, in zopet narodne šole, naj bo geslo sedanjega časa. Za učenje drugih jezikov so druge više šole pravo mesto.

Novigrad v Istri 1. jan. — Novo leto nam je res novo bilo. Rahli sneg pobelil nam je naravo, da se mi je dozdevala ko mlada devojka. Novo leto je, si mislim, zakaj bi danes kaj novega ne počel. Ko na pol ud bistriške čitavnice, pravim, danes je tam beseda, zakaj bi ne šel se malo prezračiti, in pogledat, kaj bo tam. Zapovem konjiče napreči, in urno jo šinem po gladki poti proti Harijam. Vožnja je bila dobra do višine, ker je od nalivov cesta celó raztrgana. Si mislim, ko dojdem na višino, bolje bo. Al zmotil sem se; voz je škripal od vednega poskakovanja na slabi cesti. Zdaj še pridem med sotesko kupov, ki na cesti zvrnjeni leže, in ni žive duše, da bi jih razbrcala. Zdaj sem pri enem kraji nagnjen, da bi lahko z glavo pošlatal, kaka je cesta, zdaj me zopet pri drugi strani prizdigne voz in opominja: drži se; če ne rebra in nos so v nevarnosti. Prosim Vas, dragi bratje, za božjo voljo, poravnajte malo cesto zarad svoje živinice, in tudi zavoljo svojega zdravja, da se ne tirate po takem rogljovji. Vse me je bolelo, ko se v ilirsko Bistrico pripeljem. Djal sem sam pri sebi: če bo še „beseda“ tudi taka, novo leto, dobro si me ošlatalo! — V bištriški čitavnici je bilo pri mojem prihodu že vse živo. Podajali so eden družemu listke, da naznanijo možé, kateri naj bi uspešno vladali krmilo čitavničino, te odgojiteljce narodnosti na meji istriški. Izvoljeni so bili veljavni možaki v odbor, kterim se more zaupati, da čitavnica bo dobro napredovala. Zapisal sem si jih, da jih „Novicam“ pošljem; ti so: predsednik visokočastiti gosp. Anton Grašič; odborniki: gg. Tone Jelovšek, Skender Ličan, Polde Murgel, Janez Oblak, Janez Tomšič, Jože stari Valenčič. — Po volitvi začela se je beseda. Ko stopim v dvorano, kaj vidim? Gledišče, krasno napravljeno, ko da bi bil v kakem mestu. Kmali se zagrinjalo odmakne in štirje gospodje so jo tako vrezali, da pri nas, v čiški kamnitni deželi, nisem še

kaj takega slišal. Ti še bolj znajo zakrožiti, ko naši matarijski godci piskati. Za pesmijo: „Rojakom“ vrstila se je igra „Raztresenci“, dobro igrana. Potem sem z navtegnjenim ušesom slišal prekrasno pesem „Na morji“, dalje samospev spremljevan s kitaro. Na vse grlo sem se smejal deklici, ki je deklamovala „Rado vedno muho.“ Pa še ni bilo konca. „Strup“, „Strup“ je bil dalje. Permaruha, kaj pa bo to? sem premišljeval. To ti je igra, vse kaj družega, ko tisti sinjori. Naj mi še kateri kdaj reče, da naša beseda je neotesana, naj ga koza na jezik brne! Take izvrstne igre že davno nisem gledal. Nazadnje nam je bil ženski kor premilo pesmico „Perice“ zapel, katero je mogel ponavljati. Le tako naprej, to bo veselja kaj! Zdaj pa tudi sklenem, da ne bom več za panjem se grel, ko bo bistriška čitavnica nas vabila k veselici. Slava ji! Objubila nam je veselice te-le: 8. in 22. januarja; 2., 12., 19. in 26. februarja; 19. bo menda velika beseda. Prihranite mi, dragi čitavničarji, mal prostorček za vsako!

Čiški domorodec.

Iz Trsta. (K Kalistrovi oporoki.) Vsa oporoka, ki so jo „Novice“ naznanile lansko leto, je resnična, le ena sama besedica je v naglici prepisovanja izostala, katero moramo popraviti, da odvrnemo vse krive misli. *) Namesti: „kmetom dolžnikom v nekdanjem postonjskem okrožji je odpustil vês dolg“, mora se glasiti: „nekterim kmetom dolžnikom v nekdanjem postojnskem okrožji je odpustil vês dolg.“ Dopisnik je v naglici, ko je prepisoval dopis, izpustil besedo „nekterim.“ Tako je, in vse ostalo je resnično od konca do kraja.

Iz Novomesta na Dolenskem. — Sejm sv. Antona bode tukaj 17. dan tega mesca.

vit. Fichtenau, župan.

Iz Kranja 9. januarja. — Zopet smo zgubili spoštovanega mestjana. Nemila smrt nam je vzela danes popoldne gospoda Konrada Pleiweis-a, po deželi dobro znanega trgovca in posestnika, v 49. letu svoje starosti. Dolgo časa je bolehal; na posled je pritisnila grozovita črnica. Bodi zemljica lahka poštemu možu, vrlemu domoljubu!

Iz Ljubljane. — Družba, ktera skrbi za bolne kupčijske pomočnike, je v nedeljo imela letni zbor, kterege se je udeležilo 40 družbenikov. Vodja družbeni gosp. A. Trinker je pozdravil zbor z ogovorom, v katerem se je zahvalil g. županu dr. Costatu, da je blagovoljno sprejel protektorat društva; dalje je s zahvalo se spominjal lepe denarne pripomoči, ki je društvu došla po oporoki rajnega g. Jan. Kozlerja; konečno je svojo radost razodel nad čvrstim napredovanjem družbe, ne le da neutrudljivo delajo odborniki za blagor njeni, temuč da tudi zvesto spolnujejo družbeniki svojo dolžnost; imenik zaostalih plačil je kazal, da ni ravno veliko tacih. — Potem je tajnik gosp. Jože Lozar naznanil dohodke in stroške družbine (475 fl. 89 kr. se je dalo bolnim udom pripomoči) in premoženje konec leta 1864, katero znaša 19.132 gold. 20 kr. Gosp. ekonom Fr. Vidic je govoril potem o premikljivem premoženju družbenem. — Zbor je počastil gospode: Jan. Baumgartnerja starejega, Val. Češkota, K. Galeta, Kar. Holcerja, J. C. Mayer-ja, Fr. Ks. Sovana starejega in Fid. Terpinca, da jih je volil za častne ude. Ker se je ravnatelj namest-

nik gosp. Fr. Kadivnik odpovedal opravilstvu, je bil gosp. Jože Pleiweis v odbor voljen. — Sklenilo se je danes tudi, da na dobiček društvu se napravi o pustu ples; ravnateljstvu je bilo prepuščeno, da izvoli odsek za to. Nadjamo se, da ne bode zopet takih neslanih brklarij v tem odseku, kakor smo jih že doživeli enkrat na domači zemlji! — Predno se je zbor razšel, poprijel je še družbe zavetnik gospod župan dr. Costa besedo in se zahvalil za čast, da ga je za svojega protektorja izvolila družba, ktere cilj in konec je tako blagomil, da po vsi pravici zasluži pohvalo občno, in ktera je pomenljiva tudi o tem, da je edina družba, ki so jo trgovci ljubljanski osnovali iz svoje lastne moči; rojstno leto ji je bilo 1835; napreduje že 29 let, nikoli še ni šla rakove poti. V zgodovini društva pa se odlikuje ime Ferdinanda Schmidta, slavnega starčeka v Šiški, ki si je največ prizadjal o osnovi njegovi pred 29 leti in mnogo let se marljivo trudil za blagor društveni, čeravno tudi nikjer drugje ni zaostajal, kjer je bilo znanstvu in napredku njegove pomoči treba. S željo, naj bi se iz milodarnega zavoda za bolne kupčijske pomočnike izcimil kmali kmali še tudi zavod za onemogle postarne pomočnike, je gospod župan sklenil svoj lepi govor.

— „Triglav“ piše, da je več ponudb došlo našemu deželnemu odboru zastran naprave toliko potrebne mostú čez Savo pri Krškem, za kterege bo, kakor so „Novice“ že povedale, obravnava 24. dne t. m. Tudi štajarski deželni odbor, ki poprej nič ni hotel vediti o tem mostu, ki je za štajarsko stran pri Vidmu jako imeniten, je poprašal zdaj naš deželni odbor, kako in kaj. Se li hoče zdaj predragi nam sosed tudi nekoliko udeležiti slovenski zemlji na desno in levo koristne naprave?

— „Koledar“ Matičini se dobro razprodaja.

— Od vojakov, ki so šli v Mehiko, je došlo že mnogo pisem, ktera naznanjajo srečno potovanje po morji. Tudi naš gosp. nadlajtenant Kastelic je pisal 21. dec. prisedši v Gibraltar; „tù se mudimo — pravi — poldrugi dan; potem vzamemo od Evrope za dolgo, morebiti za vselej slovó. Odtod Vam tedaj, dragi slovenski prijatli, pošiljam srčen pozdrav! Vreme smo dosihmal imeli večidel lepo; na ladii, ktero vodi francozk kapitan z 97 mornarji in v kateri nas je 24 oficirjev in 968 prostakov, je živež prav dober; prostaki dobijo zjutraj ob 8. uri kave z rumom ali vinom, opoldne govejega ali nasoljenega mesa s kislim zeljem, krompirjem ali fižolom, ob štirih popoldne svinskega mesa in kake zelenjadi, in vselej po pol maslica vina in suhára (cvibaka); hrana oficirska se ve da je še bolja. Ko pridejo še v Ljubljani ostali tovarši februarja meseca za nami, pošljite mi polno torbico novíc iz Ljubljane in pa slovensko slovnico.“

— „Sokolci“ imajo pustni čas vsak četrtek zabave v gostivnici čitavničini.

— Ali bi se ne dalo tudi kaki ljubljanski družbi priporočati, kar je sklenila „Dvorana“ v Zagrebu 3. dan t. m., namreč to, „naj bi gospé in gospodičine ne zahajale na veselice v prevelikem lišpu; veselice te naj so prijateljski domači shodi, ne pa izložbe blagá“. — Pametna beseda to! Res čudno je, da mož toži o „slabih časih“, žena pa ali hčerka se šopiri kakor „Kresinja“! Pametna gospá vendar ne bo v tem svoje vrednosti iskala, kar je naredil fabrikant in je skovala mašandmodica? In mi mislimo, da je vendar še pametnih gospá in gospodičin v Ljubljani.

*) Tudi mi smo iz slavinske doline prejeli vprašanje: kako in kaj? Prav ljubo nam je tedaj, da smo iz Trsta dobili razjasnilo.